

Berichtenblad van de heemkundige kring

HET LAND VAN NEVELE

Lotenhulle

I N H O U D

	<u>Blz.</u>
Inhoudsopgave	153
J. TAELEDAMAN, "Grote" en "kleine" geschiedschrijving	155
A. JANSSENS, De Dorsvloer	158
A. JANSSENS, Een verdwenen beroep: De Pompboorder	161
J. TAELEDAMAN, Een naamkundig pro- bleem	164
J. LUYSSAERT, Elk lid zijn naam	169
L. SAVER, Een vuiltje aan de lucht	177
J. TAELEDAMAN, Een (vervuilings)- toemaatje	181
G. SCHAECK, Kieken, Kind en "Kantveure"	183
KRONIEK - Verslagen	186
Aankondigingen	193
Streekarchief- en bibliotheek	195
Varia	196
Vragenbus	201
Pro en Contra	202

+

+

+

Wie in 1972 lid wenst te worden/
blijven van onze vereniging, gelieve zijn
financiële bijdrage voor dat jaar over te
schrijven op P.R. 62.79.81 van "Het Land
van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Lan-
degem, of rechtstreeks te betalen aan één
van de leden van het dagelijks bestuur.

"Het Land van Nevele" wenst niet
aktief bij te dragen tot de stijging van
het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen
en meldt dan ook, niet zonder fierheid,
dat het lidgeld voor 1972 niet verhoogd
wordt, d.w.z. 100 F (gewoon lid), 250 F
(steunend lid), 500 F (erelid).

Wel zouden wij onze huidige en
toekomstige leden willen vragen zo vlug
mogelijk de (bijna ledige) kas te willen
spijzen. Waarvoor onze hartelijke dank bij
voorbaat.

Met onze beste wensen voor een
niet al te zeer vervuild 1972 !

+

+

+

- "Grote" en "kleine" geschiedschrijving -

Enkele algemene beschouwingen bij een

konkreet voorbeeld :

In 1965 promoveerde M. CLOET in Leuven tot doctor in de geschiedenis met een proefschrift over Het kerkelijk leven in een landelijke dekenij van Vlaanderen tijdens de 17de eeuw - Tielt van 1609 tot 1700. Voor ons is die studie om twee redenen van heel veel belang : zij bestrijkt een deel van ons studiegebied en is een van de eerste werken waarin vooral aan de geschiedenis van "de lagere geestelijkheid en de anonieme massa van het kerkvolk" aandacht geschonken wordt. In dat laatste opzicht breekt M. CLOET's studie met een hardnekkige aristokratische traditie in de hele geschiedschrijving, nl. dat tot nog toe de historici zich bijna uitsluitend met de geschiedenis van wereldlijke en kerkelijke gezagsdragers en officiële instanties hebben ingelaten. Ook (en vooral) in die kringen zou men nochtans al langer hebben moeten inzien dat de geschiedenis van een volk toch op de eerste plaats gemaakt wordt door dat volk zelf en niet door enkele met uiterlijke macht beklede personen. Het is dan ook van het allergrootste belang dat de historici zich eindelijk in blok grondig gaan interesseren voor de materiële omstandigheden en het geestelijke klimaat waarin de gewone mens in vroeger eeuwen zijn dagelijks leven moest slijten. Alleen op die manier kan men nog een oorspronkelijke (en juiste) kijk krijgen op de diepere drijfveren van de "grote" feiten uit ons verleden. Die

"grote" feiten zijn immers niet meer en niet minder dan de eksponenten van de sociale verhoudingen op elk ogenblik in onze maatschappelij.

Het kan paradoksaal klinken, maar het is de zuivere waarheid dat de academische geschiedschrijvers dat principe zo lang mogelijk verloochend hebben en, erger nog, de weinige mensen die zich op het gebied van de "kleine" geschiedschrijving verdienstelijk maakten, vaak als "folkloristen" gedoodverfd hebben. Een gelukkige uitzondering, dan nog uit onze streek, is dus de hierboven geciteerde studie van M. CLOET.

De direkte aanleiding tot deze fragmentaire bedenkingen vormde echter een bijdrage van dezelfde auteur, getiteld Pastors op het platteland (1). Zij brengt in zekere zin een syntese van enkele belangrijke aspecten van zijn proefschrift. Veel direkter dan heel wat "grote" monumenten uit onze nationale historiografie toont zij hoe de Contrareformatie in het 17e-eeuwse Vlaanderen niet een zuiver-kerkelijke aangelegenheid was maar ook ingreep op heel wat sociale (wan)toestanden hier te lande, zoals trouwens ook de eraan voorafgaande Reformatie en meteen de godsdienstoorlog van het einde van de 16e eeuw op de eerste plaats een sociale strijd geweest zijn. Zo blijkt o.m. uit CLOET's konstataatie dat het vaste inkomen van vele pastors uit het dekenaat Tielst in de tweede helft van de 17e eeuw ongeveer zesmaal hoger lag dan dat van de meeste volwassen arbeiders op het platteland, dat de Contrareformatie niet alleen de doktrine

van de katolieke kerk weer stevig in het zadel had gebracht, maar dat zij ook gepeerd ging met een groter sociaal prestige (en macht) van de kerkbedienaars. Voor de interne organisatie van de Kerk had de Contrareformatie, blijkens talrijke voorbeelden uit deze studie, vooral een gunstige weerslag op de opleiding en begeleiding van de lagere geestelijkheid; hierdoor verbeterde het zedelijke peil van de lagere clerus in de 2e helft van de 17e eeuw aanzienlijk : drankzucht en tekortkomingen in de verplichting tot celibaat werden relatief zeldzame kwalen. Een laatste konklusie van M. CLOET waarop ik hier nog even wil wijzen is dat ondanks die betere opleiding en de stevige sociale positie van de klerus, gedurende heel de 17e eeuw heel wat spanningen zijn blijven bestaan tussen de klerus en de plattelandsbevolking : de "onrustige" (16e) eeuw van de Hervorming had de brede bevolkingslagen blijkbaar een groter sociaal bewustzijn bijgebracht. Het algemene besluit dat wij uit de hier besproken bijdrage kunnen trekken is m.i. dat die tijd veel kenmerken gemeen had met de onze.

Dat dergelijke algemene konklusies precies uit CLOET's grote voorbeeld van "kleine" geschiedschrijving afgeleid kunnen worden, is zeker geen toeval !

Moge het werk van M. CLOET een vingerwijzing zijn voor de historici in onze vereniging.

(1) In : Spiegel Historiaeel. Maandblad voor geschiedenis en archeologie V (1970), blz. 282-288.

DE DORSVLOER

Vóór de maai- en dorsmachines hun intrede deden op onze hoeven, beschikte elke boer over een afzonderlijke ruimte waar het stro met de vlegel gedorsen werd. Die plaats heette in onze streek den dèsvloer (= dorsvloer) (1).

Die dorsvloer lag (of ligt nog) gewoonlijk in de schuur naast de bergruimte voor het stro, bij ons den tas genoemd. In grote schuren waren er twee tassen : een voor het ongedorsen en een voor het gedorsen stro.

Het behoeft weinig uitleg dat die dorsvloer een belangrijke functie had en heel wat kwaliteiten diende te bezitten: hij mocht niet te hard zijn (anders werd het graan geplet en brak heel vaak de vlegel), ook niet te zacht (anders kreeg men het koren onvoldoende gedorsen) en bovendien moest hij enigszins veerkrachtig zijn. Het vervaardigen van zo'n dorsvloer was bijgevolg een delikate taak. Gewoonlijk was dat een werk voor de boer zelf of eventueel zijn personeel. In het Land van Nevele ging men hierbij als volgt te werk.

Op de plaats waar de dorsvloer aangelegd diende te worden verwijderde men eerst de aarde. Op een natte bodem werden dan stenen geplaatst, liefst kasseistenen. Daarover streek de "vloerder" dan klei (dial. kleem of klijte). Dat alles werd dan aangestampt met een stamper, die heel vaak de boekhamer was (fig. 1), het instrument waarmee men ook het vlas bootte (2),

Geregeld besprenkelden de "vloerders" de klei met water. Als het geheel een dikte van 15 à 20 cm had, werd de vloer ten slotte gerold met de zware landrol (fig. 2).

Om "het springen" van de vloer (door het dorsen of het vorstweer) te voorkomen, werd de klei met ossebloed vermengd.

Op zo'n stevige, veerkrachtige vloer konden onze boeren dan gedurende de wintermaanden hun koren (bij ons zegt men "het graan") dorsen. Als zij met z'n tweeën of z'n drieën dorsten, gebeurde dat heel ritmisch. Dat geklop was van op grote afstand te horen en men sprak dan van de tweeslag of de drieslag.

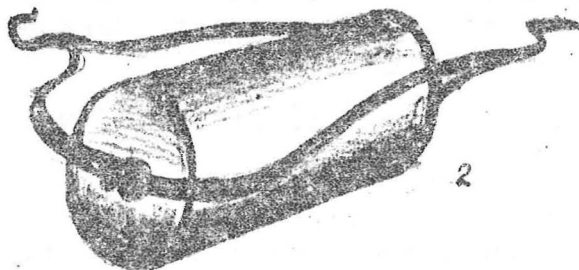
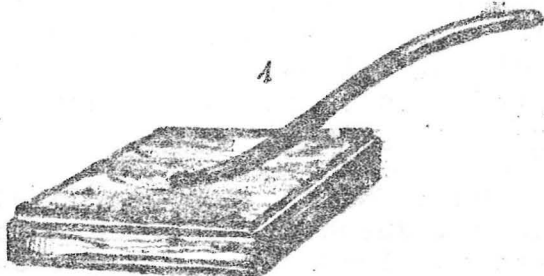
Nu is het dorsen met de vlegel een grote zeldzaamheid geworden. Hier en daar dorst een landbouwer nog wel eens een twintigtal schoven met de vlegel. Dat stro is nl. veel gaver dan het met de machine gedorsen stro en wordt dan ook bij voorkeur gebruikt om een opper te dekken (vandaar de naam dekstro).

A. JANSSENS, Nevele.

(1) Van de dialektnamen voor die ruimte in heel het Nederlandse taalgebied werd een kaart getekend door Dr. J. VAN BAKEL. Zij verscheen in 1965 in de 8e aflevering van de Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland. Hieruit blijkt dat (klankvarianten van) dorsvloer veruit de frekwentste benaming is in het westen van het Nederlandse

taalgebied. De oostelijke helft kent vooral namen die ook in aangrenzend Duitsland voorkomen : deel(e) (verwant met ons dilte voor de bergplaats boven de stallen) en den (Duits Tenne, in Vlaanderen wel eens gebruikt voor een dorsplaats in open veld).

- (2) Boten : het omhulsel van de vlasstengel kapot kloppen.

EEN VERDWENEN BEROEP : POMPBOORDER

Tot vóór een 20-tal jaar trof men op onze hoeven of landelijke woningen een houten waterpomp aan. Ze stond dicht bij de ingangseur of in een speciaal daartoe aangelegd hoveke. Meestal lag voor de pomp een blauwe Doornikse gootsteen. Deze pomp speelde een belangrijke rol in het dagelijkse leven van onze voorouders : 's morgens ging men zich aan de pomp wassen, maaltijden en veevoeder werden er klaargemaakt, en de afwas werd er gedaan. Dank zij het houten lichaam verschaftte deze pomp zeer fris water. Dat vond men heel gewoon want een pomp dient toch om water te verschaffen. Nochtans was het boren van een houten pomp niet zo een gemakkelijke karwei.

Gewoonlijk was het de timmerman, de wagenmaker of de pompboorder die dit werk uitvoerde. Deze vakman had in een vijver of beek altijd enkele eike- of olmestammen drijven. De stammen waren ongeveer 4,30 m lang en hadden een doormeter van ca. 25 cm. Zodra de vakman een bestelling kreeg werd de stam op een kleine boomezel (fig. 1) naar zijn werkhuis gebracht en tussen grote krammen op een stelling vastgezet.

Op beide koppen van de stam werd de middellijn uitgetekend en met de smetkoord, d.i. een touw ingestreken met lammerzwart (1), werd over de hele lengte van de stam een lijn gezet, de zogenoemde richtingslijn of smetlijn. Aan de ene kop werd nu met een voorganger een gat geboord

van 10 à 15 cm diepte. De pompboor van 4,5 m lang werd er ingebracht. Nu konden drie mannen het zware boorwerk beginnen. Twee mannen draaiden de boor, de derde hield de boor in de richting van de smetlijn. Na 4 à 5 uur zwaar werk was de boom doorboord met een holte van 5 cm doormeter. Nu werd een boor van 6 cm op de lange pompboor vastgehecht en de opening werd opnieuw doorboord.

Bovenaan werd de opening over een lengte van 1,30 m tot een doormeter van 8,5 cm verbreed. De overgang tussen de opening van 6 cm en 8,5 cm verliep enigszins trechtervormig. In deze overgang kwam het pompslot. Op 15 cm van de bovenzijde werd de teut of toot aangebracht. Aan de onderzijde werd de geboorde opening tot op 50 cm van het uiteinde dichtgemaakt. Juist boven deze gedichte schacht werd in de wand een lokopening geboord.

De lokopening, op ongeveer 50 cm van de onderkant, moest verhinderen dat bij het pompen zand zou meegezogen worden uit de bodem van de pompput.

Nu de stam doorboord was moest het slot(fig. 2) gemaakt worden. Dit was een cilindervormig stuk olmenhout met een doormeter van 8,5 cm, voorzien van leder en een houten klakker. Rond het hout werd een vlasband gelegd, doordrenkt met kaarsvet. Het ganse slot werd in het pomplichaam vastgedreven.

De pomptrekker (fig. 3) was een lange houten stok, bovenaan voorzien van een handvat, onderaan hing de pompemmer.

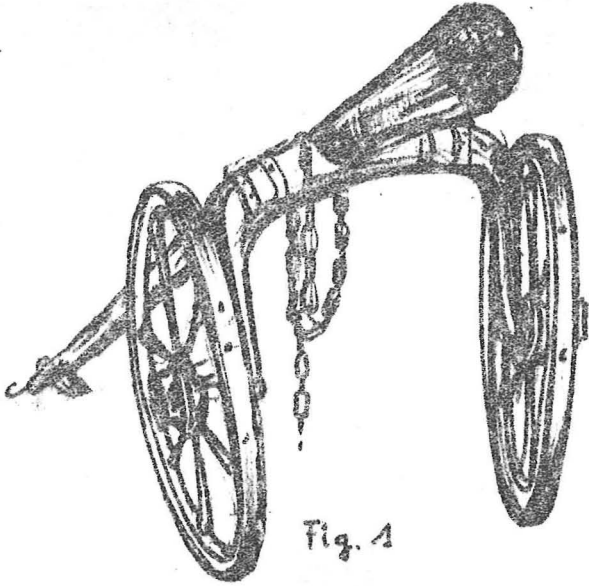

Fig. 1

Fig. 3

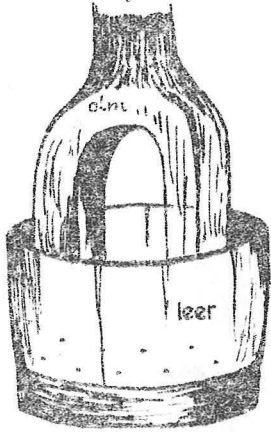
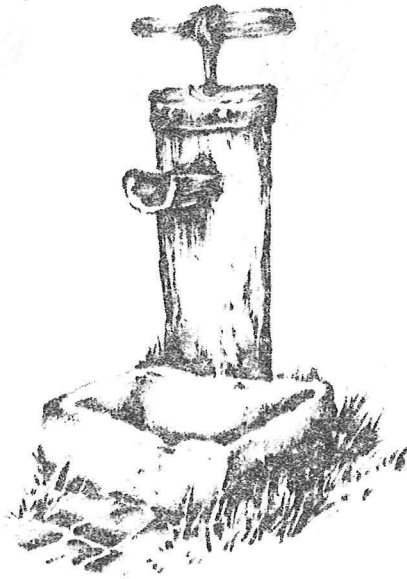
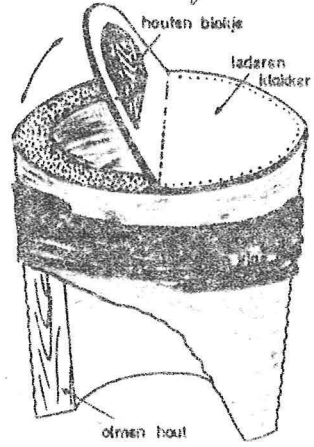

Fig. 2

Nu kon de afgewerkte pomp geplaatst worden. Met een stelling, touwen en kettingen werd de pomp, die 175 à 200 kg woog, in de pompput neergelaten.

Dit prachtig stuk vakmanswerk moest de plaats ruimen voor de gietijzeren pomp en later voor de elektrische pomp. Met het verdwijnen van het voorwerp verdween ook het beroep van pompboorder. Gelukkig kunnen we de werktuigen, een lange boor met acht verschillende pompschoepers, bewonderen in het museum "Rietgaverstede" te Nevele.

A. JANSSENS.

(1) Lammerzwart is de zwarte stof waaruit zwarte verf werd gemaakt.

+

+

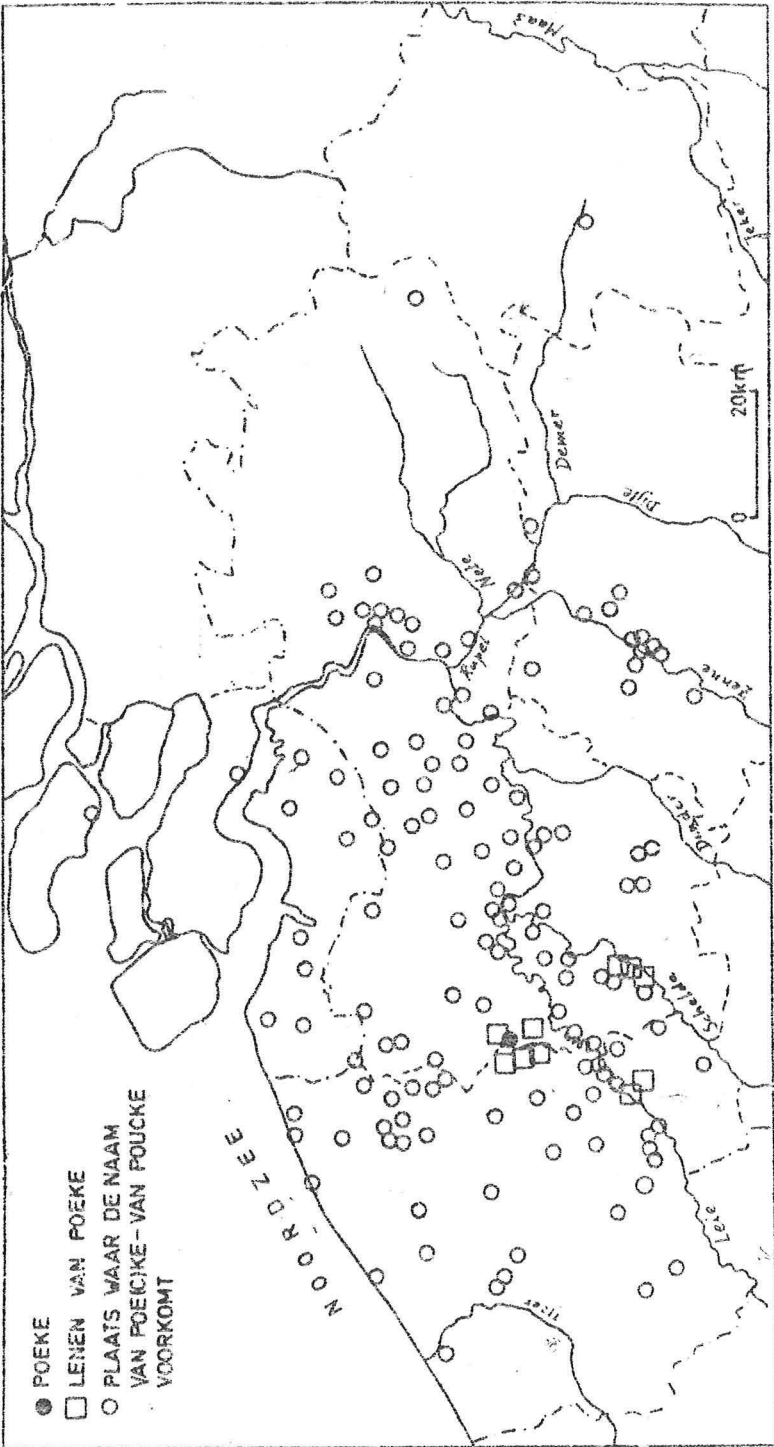
+

EEN NAAMKUNDIG PROBLEEM(PJE) :
DE FAMILIENAMEN MET VAN + PLAATSNAAM

Deze beknopte bijdrage heeft de heel bescheiden aspiratie voor een niet noodzakelijk nieuw , maar ongetwijfeld interessant en onvoldoende bestudeerd probleem uit het domein van de naamkunde de aandacht van enkele (aspirant-)specialisten terzake te vragen.

Het is iedereen wel al opgevallen dat veel familienamen bestaan uit VAN + een plaatsnaam, die dan een stad, een gemeente of zelfs een wijk noemt. Dergelijke namen duiden oorspronkelijk de herkomst van de persoon in kwestie aan. "Herkomst" dient hier echter wel in vrij ruime zin opgevat te worden : zo kon de naam Van Nevel(e) bijvoorbeeld gegeven worden aan een persoon die werkelijk van Nevele afkomstig was, maar evenzeer aan iemand die in een ander dorp binnen de Heerlijkheid Nevele gewoond had of zelfs ergens in een achterleen van die Heerlijkheid, ver van Nevele zelf verwijderd. Zo'n familienaam was dus vaak eerder een aanduiding van de juridische of administratieve eenheid waartoe hij behoorde (of, meestal, behoord had) dan van zijn vroegere feitelijke woonplaats.

Heel wat herkomstnamen van dat type zijn dan ook pas te lokaliseren als de naamkundige ook goed op de hoogte is van de leenroerige structuur van zijn onderzoeksgebied.

De lokalisatie kan nog ingewikkelder worden als de plaats(naam) intussen verdwenen is of ook als meer dan één plaats een gelijke of gelijkaardige naam heeft (resp. had) gekregen. Een dergelijk voorbeeld is de familienaam Van Loo : of in die naam het Westvlaamse Lo, Lotenhulle (1), Lochristi (1) of nog een ander LO-toponiem gelezen moet worden, zal wel van familie tot familie (met die naam) verschillen en kan, dan nog met een zekere dosis geluk, alleen via grondig archiefonderzoek opgespoord worden.

Eén aspect van dit naamgevings-procédé is in alle geval heel raadselachtig en verdient m.i. vanwege de toponymisten wel wat meer aandacht dan tot nog toe het geval was : nl. dat van sommige grote gemeenten of zelfs steden weinig of geen dergelijke herkomstnamen gevormd werden of althans niet (meer ?) voorkomen. In de toch wel representatieve bronnen die ik voor deze beknopte bijdrage terloops geraadpleegd heb, de Belgische Telefoongidsen van 1971 en het Nederlands Repertorium van Familienamen (2), komen b.v. weinig of geen VAN-namen voor met als tweede element Brugge, Kortrijk, Roeselare, Veurne, Ieper, Ronse, Gent, Eeklo, Dendermonde, Zottegem, Antwerpen, Leuven, Tienen, Tongeren, enz. Anderzijds zijn familienamen met VAN + de naam van een klein gehucht of een wijk soms heel frekwent (b.v. Van Kerrebroeck of Van Speybroeck).

Ook in het Land van Nevelø komt de naamkundige met dergelijke familienamen voor problemen te staan : vrij talrijk zijn immers de namen Van Landeg(h)em, Van

Nevel(e), Van Poe(c)ke, Van Vi(j)n(c)kt en Van Severen (3). Daarentegen staat echter de afwezigheid van namen als Van Leerne, Van Meigem, Van Merendree, Van Poesele en Van Vosselare, allemaal dorpen die niet noodzakelijk kleiner, jonger of historisch minder belangrijk zijn dan die andere.

Op grond van deze algemene overwegingen en naar aanleiding van wat de betreurende A. VERHOUSTRAETE in een vorige aflevering van dit tijdschrift (4) over Poeke geschreven heeft, ben ik de mogelijke problemen rond de familienaam VAN POECKE wat van naderbij gaan bekijken. Op één punt kan de zaak hier nogal duidelijk zijn : volgens de bronnen die ik heb kunnen raadplegen komt in het Nederlandse taalgebied maar één plaats voor met de naam Poeke. Dat Poeke kennen wij nu allen als een stille landbouwgemeente met een goeie 700 inwoners. Tot het einde van het Ancien Régime was het echter de zetel van een belangrijke Heerlijkheid, die op een bepaald ogenblik 72 lenen en achterlenen had in Poeke zelf, Ruiselede, Kanegem, Aarsele, Lotenhulle, Vinkt, Beveren-Leie, Deerlijk, Bevere-Oudenaarde, Heurne en Eine.

Welnu, in de Belgische Telefoon-gidsen 1971 en het weliswaar onvolledige Nederlands Repertorium van Familienamen trof ik de naam Van Poe(c)ke of Van Poucke in 137 plaatsen aan, vooral in de oostelijke helft van West-Vlaanderen, het noorden en het westen van Oost-Vlaanderen en ook de agglomeraties Antwerpen en Brussel (zie kaart). Hierbij valt, naast de

verbazend ruime verspreiding, vooral op dat die familienaam (althans in de telefoongidsen) nergens voorkomt waar de Heerlijkheid Poeke bezittingen had. Enerzijds kan dat logisch zijn, in die zin dat de toevoeging (i.e. de familienaam) "van Poeke" ter aanduiding van de herkomst daar niet noodzakelijk was; anderzijds kan ook het toeval ermee gemoeid zijn, in die zin dat zich daar na het Ancien Régime geen personen met de familienaam Van Poecke zijn komen vestigen (5).

De ruime verspreiding van de familienaam zou nu de vraag kunnen doen rijzen of zij soms niet een indirecte weerspiegeling is van de vroegere belangrijkheid van (de Heerlijkheid) Poeke. Hierop kan m.i. pas een antwoord gegeven worden als van al de personen met die naam een preciese en volledige stamboom opge maakt is. Misschien is dat eens een werkje voor een van de vele Van Poeckes. Mijn prognose is dat door de belangrijkheid en de uitgestrektheid van de Heerlijkheid Poeke een ruime verspreiding van die familienaam mogelijk was. Dat die ruime verspreiding er nu inderdaad ook is, zal echter ook wel enigszins aan het toeval te danken zijn, al was het maar doordat de familie(s) Van Poecke vooral mannelijke afstammelingen hebben gehad.

Misschien kan deze bijdrage een aansporing zijn voor (een) naamkundige(n) om zich eens wat grondiger met de hierboven vermelde problemen in te laten.

J. TAELEMAN.

- (1) Lo uitgesproken (met een klinker als in Fra. Dieu).
- (2) Hoofdredakteur : P.J. MEERTENS. Tot nog toe verschenen 7 delen (Drente, Friesland, Groningen, Utrecht, Zeeland, Overijssel en Amsterdam).
- (3) Of in Van Gansbeke eventueel Van Hansbeke gelezen kan worden, is me niet duidelijk.
- (4) Jg. II, afl. 2, blz. 48-64.
- (5) In Vinkt komt b.v. wel de naam Van Vijnckt voor en in Maldegem de naam Van Maldegem.

+

+

+

ELK LID ZIJN NAAM (I)

In deze rubriek zullen we proberen een verklaring te geven voor de familienamen van onze leden. Om een inzicht te geven in het ontstaan van de familienamen, geven we aan de hand van archiefmateriaal een korte historische schets van de ontwikkeling van de familienamen.

Onze voorouders hadden maar één naam. Nu bood dit na geruime tijd moeilijkheden om de verschillende dragers van dezelfde voornaam van mekaar te onderscheiden. Heel vlug kregen of namen ze een tweede naam als herkenningsteken aan.

Uit de Diplomata Belgica (1) blijkt dat bijnamen (BN) vóór 1100 in onze gewesten om zo te zeggen onbestaande waren. Ook later was in Vlaanderen de alleenstaande voornaam nog gebruikelijk, ook toen veel mensen reeds een BN hadden. In Landegem vinden we in 1281 een zekere honulfus (2). Ook in de toponymie zijn er bewijzen dat onze voorouders alleen met hun voornaam (VN) werden aangeduid. A° 1476, gildolfs leen (3) "het leen van geldolf".

Bij het begin van de 12e eeuw verandert dit gebruik echter vlug. De Germaanse VN worden langzamerhand vervangen door Latijns-Kristelijke namen. Zowel de Germaanse als de Latijns-Kristelijke VN worden naderhand BN. Zo vinden we in de huidige BN Andries de apostelnaam Andreas, terwijl in de BN Bernaert de Germaanse VN

Bernhard voortleeft. Dit is wel de eenvoudigste manier om de mensen met een BN, gewoonlijk de naam van hun vader, te onderscheiden. In Latijnse oorkonden vinden we heel dikwijls het type : voornaam + genaemt(cognomento)+ bijnaam, b.v. Balduinus cantor cognomento bacons (4). Deze BN kon een beroepsnaam zijn. Ook kon hij een lichamelijke eigenschap aanduiden. Hij kon op een goede of slechte karaktertrek wijzen of een huisnaam zijn. De aanduiding cognomento, genaemt, diemen seit, verdween en alleen de enkele BN bleef bestaan. Voorbeelden uit Oudenearde uit 1300 zijn (5) : Woityn de ketelboetre (= koper-slager), Woitijn de hont, Woitijn onghenade, Jan de cuusghe, Heynric de langhe. In Kortrijk (6) leefde een zekere Alaert Scaek genoemd naar het huis "t Scaec" op de markt. In Landegem leefde in 1281 Fulcro Faber (= smid) (8).

Bij een ander type van namen wordt de verwantschap aangeduid door filius, filia, relictā, uxor, gevolgd door een naam in de genitief of in de nominatief. Enkele voorbeelden uit Landegem zijn (7) : heila filia gerolfi (heila dochter van gerolf); hannekinus filius boidini lackh (hannekin zoon van boidin lackh); avesoete filia arnout (avesoete dochter van arnout). De verwantschapsaanduiding filius, relictā, etc. verdween, maar de genitief-aanduiding werd meestal behouden. Zo vinden we dan in Nederlandse namen de vele namen op -s. Voorbeelden uit Landegem zijn (7) : heila ingels; margareta dondegers.

In een volgend type van namen wordt de plaats van herkomst aangeduid.

Dit kan de naam van een gemeente, maar ook een toponiem uit de omgeving zijn. In Latijnse documenten worden deze namen voorafgegaan door het voorzetsel de, in Nederlandse door het voorzetsel van. Deze naamtypes komen veelvuldig voor in de huidige naamvoorraad. Voor Landegem zijn volgende voorbeelden voorhanden (7) : lambertus van landenghem, boidinus de colenghem, Johannes de heiste, Woiterus de ponte (= "brug").

- (1) M. GYSSELING - A.C.F. KOCH, Diplomata Belgica ante annum millesimum centesimum scripta. Brussel, 1950.
- (2) Rijksarchief Gent, Fonds St.-Pietersabdij, 1e reeks, nr. 125, a° 1281, f° 73 (GSP, 1, 125).
- (3) J. LUYSSAERT, Toponymie van Bossuit, Moen en Outrijve, Oudenaarde, 1968, blz. 51.
- (4) O. LEYS, Vlaamse Bijnamen vóór 1225, Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde, jg. 27 (1951), blz. 113. Het Middelnederlands bake betekent "zijde spek".
- (5) Stadsarchief Oudenaarde, Poortersboek van Oudenaarde, f° 55 ff.
- (6) F. DEBRABANDERE, Studie van de Persoonsnamen in de Kasselrij Kortrijk, Handzame, 1970, p. 390-91.
- (7) GSP, 1, 125, f° 73.

+

+

+

VOORNAMEN ALS FAMILIENAAM GEBRUIKT

In deze eerste reeks van namen bespreken we die voornamen die zonder enige toevoeging of verwantschapsaanduiding familienamen werden.

ANDRIES. In deze naam leeft een Vlaamse vorm van de apostelnaam Andreas verder.

BERNAERT. De Germaanse naam Bernhard.

BUYSSE. Zoals in de plaatsnaam Buizegem kan dit de voornaam Buse, Buusse zijn, die verwant is met de Germaanse voornaam Boso (1). Nochtans treffen we nergens in Vlaamse oorkonden de naam Buse aan. Mevrouw C. TAVERNIËR (2) meent in Buysse een latere vorm van buutse te mogen zien. Dit zou dan een variante zijn van de zeer frequente naam Boudewijn.

CLAEYS. Een verkorte vorm van Nicholaus.

CORNELIS. Een andere vorm van de Latijns-Kristelijke naam Cornelius.

DIERICK. Dit is een korte vorm van de Germaanse naam Diederik. Deze naam kende een grote verspreiding in de Middeleeuwen. Waarschijnlijk mogen we dit toeschrijven aan graaf Diederik van de Elzas (12e eeuw).

HERMAN. De Germaanse voornaam Herimannus (3).

JOOS. In tegenstelling met wat veelal wordt gedacht gaat deze naam niet terug op Jozef, wel op Judocus (4).

LAMBERT. Gaat terug op de Germaanse voor-
naam Landbertus (5), waarin Landa "land"
en berhta "schitterend" betekent.

NOTTEBAERT. Is een Germaanse naam. In de
8e eeuw was een zekere Nodobert bisschop
van Clermont (6). Het eerste lid van deze
naam komt in ons taalgebied voor in
Notgerus (7). De -aert uitgang is ontstaan
naar analogie van de vele andere namen op
-aert.

QUINTIJN. De Romeinen hadden wel eens de
gewoonte hun kinderen te nummeren. Het
vijfde kind noemden ze "Quintus" en het
achtste "Octavus". Uit de Latijnse naam
Quintus werd een Vlaamse vorm Quitin of
Quintijn afgeleid.

WANNYN. In het Duitse taalgebied is in de
8e eeuw een Germaanse mansnaam Wano over-
geleverd (8). Voor ons taalgebied vonden
we alleen de vrouwennaam Wana (9). Wel kan
Wanin een verkorte vorm zijn van de Ger-
maanse naam Waningus (10).

In deze tweede reeks sommen we
die namen op die ook voornamen bevatten
maar op -s eindigen. Deze -s duidt gewoon-
lijk aan dat de drager van de naam een af-
stammeling is van iemand die reeds die
voornaam droeg.

AERENS. Arent is hetzelfde als Aernoud.
Een afstammeling van Arent noemde men
Aerents of Aerens.

BAEYENS. Badin is een vleivorm op -in van de Germaanse naam Baddo (11). Ook de Germaanse naam Badinus komt in aanmerking (12). Zoals de -d- van kwade wegviel in kwaaie, zo ook viel in Badin de -d- weg en we kregen de vorm Bay-in. Een afstammeling van Bayin, Bayen noemde men Baeyens.

BAUWENS. De oorsprong van deze naam kan de Germaanse naam Bald-win, Boudewijn zijn. Ook de voornaam Bavin (13), een vrouwelijke vorm van Bavo is niet uitgesloten. De afstammelingen van Bavin of Baldwin werden Bauwens genoemd.

COPPENS. Een vrij verspreide vleivorm op -in, van Jacop is Coppin. Deze naam komt ook nu nog als familienaam voor. De afstammelingen van Coppin, Coppen werden Coppens genoemd.

MARTENS. Martens is een afstammeling van Martin of Marten. De Latijns-Kristelijke naam Martinus ligt aan de basis van de zeer verspreide naam Martens.

MICHIELS. De naam van de aartsengel Michael werd in het Nederlands Michiel. De nakomelingen van Michiel kregen de naam Michiels.

DHAENENS. Verkeerdelijk zouden we hier kunnen denken aan "de haan". Dat deden ook onze voorouders die de naam met h spelden. Aan de oorsprong van deze naam ligt echter Daan, een verkorte vorm van de bijbelse naam Daniël, die we ook nog in de familienaam Daneel(s) vinden. In het Midden-nederlands bestond er een vleivorm Danin. De -in uitgang werd verdoft tot -en, zodat

we de familienaam Daenen kregen. Daenens is een afstammeling van Daenen.

GYSSELS. Gisel is een verkorte vorm van de Germaanse naam Gijzelbrecht of een andere Germaanse naam die met Gisel begint, zoals bijvoorbeeld Giseldonus (14), Giselwinus (15). Gyssels is een afstammeling van Gisel, Gyssel.

HEYNSSENS. Heinricus was een vrij verspreide naam in de Middeleeuwen, ook de verkorte vorm Hein. De zoon van Hein was Heins-zoon, wat later "heinsen" werd uitgesproken. Heynsens is dan weer een afstammeling van Heynsen.

JANSSENS. In 1399 leefde in Kortrijk een zekere "Aernoud Jans sone" (16). Naderhand schreef men Janssen en zijn afstammeling kreeg de naam Janssens.

LOOTENS. Enkele Franse voornamen drongen binnen in het Middelnederlands. Eén van die namen is de vrouwelijke naam Jaqueloet, een vlevorm van Jacobus. Een verkorte vorm is Loot en de vlevorm van Loot is Lootin. Nadat de -in verzwakte tot -en kregen we de naam Looten. De afstammeling werd Lootens genoemd. Loot kan ook een verkorte vorm zijn van Charloote of Charlotte.

J. LUYSSAERT.

- (1) M. GYSSSELING-A.G.F. KOCH, Diplomata Belgica ante annum millesimum centesimum scripta, Brussel, 1950, blz. 136, 306, 318.
- (2) C. TAVERNIER-VEREecken, Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1968, blz. 211.

- (3) M. GYSSELING-A.C.F. KOCH, o.c., blz. 368.
- (4) F. DEBRABANDERE, Van Voornaam tot Achternaam, Brugge, 1971, blz. 143.
- (5) M. GYSSELING-A.C.F. KOCH, o.c., blz. 57.
- (6) E. FÜRSTEMANN, Altdeutsches Namenbuch 1. Band Personennamen, Bonn 1900, blz. 1165.
- (7) M. GYSSELING-A.C.F. KOCH, o.c., blz. 200.
- (8) E. FÜRSTEMANN, o.c., blz. 1521.
- (9) M. GYSSELING-A.C.F. KOCH, o.c., blz. 322.
- (10) Ibid., blz. 32.
- (11) Ibid., blz. 7.
- (12) Ibid., blz. 183.
- (13) J. MANSION, Oud-Gentsche Naamkunde, 's Gravenhage, 1924, blz. 87.
- (14) Ibid., blz. 41.
- (15) Ibid., blz. 40.
- (16) F. DEBRABANDERE, Kortrijkse Persoonsnamen omstreeks 1400, Tongeren, 1958, blz. 78.

+

+

+

EEN VUILTJE AAN DE LUCHT

Hoewel artikels als deze misschien niet onmiddellijk thuis horen in een tijdschrift over heemkunde, menen wij toch een lans te moeten breken voor een probleem dat ieder-een vroeg of laat moet interesseren. Het vraagstuk van de milieuhygiëne betreft namelijk niet alleen een beperkte groep in de maatschappij of een bepaalde natie, het is een zaak van internationale omvang. Of we het nu hebben over de open riool die het Schipdonkkanaal geworden is, over de verpeste lucht in het Antwerpse havengebied of over de vieze dood die de zeeën en oceanen sterven, steeds is de gemene deler van deze verschijnselen het spookbeeld van de milieu-verontreiniging.

Als je er even de kiesprogramma's van de verschillende partijen op naslaat, dan merk je al dadelijk hoe stiefmoederlijk het vervuilingsprobleem behandeld wordt. Mag het er toch nog even bij, dan zijn onduidelijkheid, holle frazen en partijpolitieke ofte vooringenomen standpunten scheuring en inslag. Dat moet nu maar eens uit zijn : het milieu-vraagstuk is brandend aktueel. Om te beginnen is het doodjammer dat elke informatie hieromtrent blijft hangen bij de blote feiten. Het is uiteraard belangrijk erop te wijzen dat de zwavelkoolstofabriek Progil (die nu zeker in Kallo komt, alle protesten van groen- en andere komités ten spijt) levensgevaarlijk is wegens de brandbaarheid, de explosiviteit, de giftigheid en - het ergste - de

stank die de fabriek kilometers in het rond verspreidt. Maar wie het hierbij houdt, is niet realistisch : al deze gevaren zijn slechts gevolgen en wijzen dus veel verder. Inderdaad, pas wanneer we de oorzaken van deze uiterlijke symptomen gaan achterhalen, maken we een stap in de goede richting : dan kunnen we namelijk vaststellen dat politieke en economische komplikaties hier een rol spelen. Zoiets kan niet genoeg beklemtoond worden.

Laten we althans dit klaar stellen : de enorme vraatzucht van de rijke landen heeft geleid tot een wanverhouding in de verdeling van de aardse rijkdommen.

Zo zie je maar : als gevolg van het kapitalistische winstprincipe, waarop de hele Westerse economie zich baseert, doet zich een toenemende diskrepantie voor tussen rijk en arm, én - hier raken we eigenlijk de kern van de zaak - blijkt dat hoe rijker een land wordt, hoe meer het uitzicht en de toestand van dat land verslechtert. Welvaart en welzijn, die elkaar normalerwijze dienen aan te vullen, worden twee totaal tegenstrijdige begrippen : elke uitbreiding op economisch gebied impliceert, in de huidige situatie althans, een reëel en direkt gevaar voor het welzijn van de bevolking en het behoud van het leefmilieu. Totdaar het brokje theorie.

Oplossingen liggen hier zeker niet voor het grijpen. En toch kunnen een paar punten scherp gesteld worden. Vooreerst moeten we - zoals hoger reeds gezegd - ervan afstappen het probleem louter biologisch te benaderen. Toegegeven, het is van

groot belang de bevolking voor te lichten over de technische kant van de zaak : we hebben er alle voordeel bij te weten op welke manier het evenwicht in de natuur verstoord wordt. Maar nogmaals : naar de oorzaken moet je echter dieper peilen, d.w.z. politieke en economische konsekwenties achterhalen.

Het zou totaal verkeerd zijn te menen dat een vereniging als "Het Land van Nevele" dit cruciale probleem niet hoeft aan te pakken. Integendeel, wij hebben de morele plicht dit probleem grondig te bestuderen, juist omdat de politici hier schromelijk tekort schieten. Hoe kan het anders ? Vele politici hebben nauwe relaties met financiële en industriële grootmachten; men raadplege in dit verband een studie van licentiaat Hedwig De Bondt, volgens wiens berekeningen bepaalde parlementsleden 5 à 6 nevenfuncties hebben in de financiële, commerciële en/of industriële sektor. We kunnen hier gewagen van een politiek-industrieel komplot en het is dan ook niet te verwonderen dat het milieu-probleem angstvallig vermeden wordt in politieke kringen. Wij en die vele andere organisaties kunnen hier druk uitoefenen, maar de aanpak mag zich niet beperken tot het planten van boompjes. Hoewel zeer simpatisch, brengen dergelijke akties weinig aarde aan de dijk : de grote vervuilers gaan intussen ongestoord verder, het steeds schaarser wordende groen zal hen een zorg wezen.

Tot slot dit nog : honderd jaar geleden heeft de Nederlandse schrijver Multatuli ooit eens dit akute vraagstuk op

een voor zijn tijd verrassende wijze aldus
verwoord :

"De mens is de enige diersoort die zijn
eigen nest bevuilt".

En of hij gelijk heeft !

L. SAVER.

+

+

+

EEN (VERVUILINGS)TOEMAATJE

De laatste tijd is het er erg veel op gaan lijken dat de studie van en het protest tegen de milieuverontreiniging een taak is (geworden) voor een beperkte groep mensen in onze maatschappij, nl. de "ekologen" (1) en de politici. Dat is m.i. een gevaarlijke tendens, want uit die situatie zou wel eens verkeerdelijk afgeleid kunnen worden dat milieuhygiëne werkelijk ook alleen voor die enkele mensen een belangrijk probleem vormt. Het is nochtans duidelijk dat milieubescherming en, ruimer nog, milieubeheer een zaak is van en voor het hele volk, van en voor alle mensen die samen het uitzicht en dus de (on)leefbaarheid van het milieu bepalen resp. ondergaan. Dubbel gevaarlijk wordt de hierboven vermelde strekking als na een tijdje gekonstateerd moet worden dat die kleine groepen die zich actief met de milieuzorg bezighouden, niet (noodzakelijk) de taal van de gewone mens spreken.

Bij de ekologen zijn de bedoelingen doorgaans weliswaar vrij zuiver, maar zij verwachten al te vaak redding van de techniek en hun wetenschappelijke argumentatie kan de massa niet geestdriftig maken om "mee te doen" aan een massale schoonmaak. Bij de politici is het, zoals dhr. SAVER zegt, heel vaak zo dat zij te sterke bindingen (en belangen) hebben bij de grootste milieuvervuilers, de industrie- (bonzen), om eerlijk en open het zo ingewikkelde probleem aan te snijden ten bate van de hele bevolking. Eén voorbeeldje

hiervan : terwijl zij heel goed weten dat de industrie veruit de grootste vervuiler is, geven zij hun lakeien uit de perswereld opdracht dagelijks een steeds groter schuldgevoel aan te kweken bij de gewone mens door er voortdurend op te wijzen dat vooral de verbruiker zijn milieu vervuult (uitlaatgassen van eigen auto, huisbrand, afvalwater, enz.).

Het is dus duidelijk dat wijzelf voor ons (milieu)heil zullen moeten zorgen, willen wij ooit tot ernstige resultaten komen. Voorlopig zitten wij in het overwegend agrarische Land van Nevele weliswaar nog vrij veilig, maar wie garandeert dat wij over enkele jaren niet dezelfde verpeste lucht inademen als nu de bewoners van het Antwerpse havengebied, en wie durft beweren dat wij binnen "afzienbare" tijd niet evenzeer onze litertjes zuiver Noors water zullen kopen als de Rotterdammers anno 1971 ? Trouwens, als je je buurman ziet verdrinken, ga je toch ook geen zucht van verlichting slaken omdat jezelf het water nog maar tot aan de knieën reikt ?

Om al die redenen verdient een bijdrage als die van dhr. SAVER m.i. dan ook een waardige plaats in ons tijdschrift. Zij getuigt van een eerlijke bekommernis om het welzijn van de mens van nu en morgen, van hier en elders. En in dat opzicht kan een vereniging als "Het Land van Nevele", die in haar leden een veelheid aan beroepen, gezindten en opvattingen groepeert, zich zeker niet onbetuigd laten.

J.T.

(1) Ekologie : wetenschap van het verband van plant of dier met de omgeving.

+

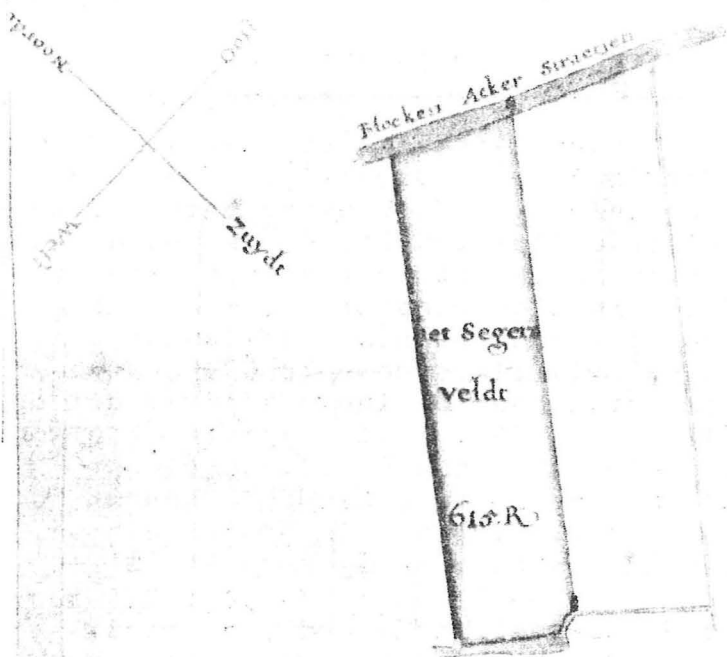
+

+

KIEKEN, KIND EN "KANTVEURE"

Ten versoecke van Heere ende Mre ferdinandus de Brunswijck Luneburg ptre Canonick van de Exempte cathe kerke en Aelmoesenijer van Ste Baefs ten eender ende frans Cackaert over zijnen Broeder pr Cackaert ende consoorten, woonende tot Rijssel ten andere, hebbe ick onder Schreven Guilielmus de Deken, ghesworen Landtmeter woonende Binnen Ghende, mij op den 17e Fber 1750, ghetransporteert binne de prochie van Landeghem, ende aldaer ghemeten eene partije Landts ghenaeamt het Segers veldt, liggende in haer Grachten, waarin aan de aelmoesnije van Ste Baefs volgens den Landt boeck toe comt 615 roeden ende de reste soude moeten groot sijn 806 R. competerende de voorn. pr. Cackaert ende naar voorgaende metinghe hebbe ik bevonden dat het deel van d'Aelmoesse soude groot sijn 619 R. bij dien 4 roeden te veele, die mij afgeleyt sijn ende geaneexeert aan het deel van den Selven Cackaert, ende hebbe ick het gescheet op beide eijnden gestelt twee steene paelen, omtrent d'eerste in het midden van het Blocken acker straetjen, omtrent drij duimen onder d'aarde ende op d'andere eijnde naest den zuijdt westen, tegen den scheetcant, dit ter presentie van D.hr. pr. Van Outrive, als ontfr. van de selve Aelmoesnije ende pieter Sierens Burgemr. over den selven Cackaert, alle volgens de caerte figuratief van de Selve twee partijen hier voren staende in teecken der waarhuijdt sijn hier ghemaect twee gelijcke beide door mij onderteeckent ende elck overgelevert desen 25 Fber 1750.

G. de Deken.

Jan Verbeke van Hore ende Mre Ferdinandus

Zoals uit bovenstaande tekst blijkt, diende ook in vroegere eeuwen de gezwoeren landmeter op te treden bij het bepalen van de grootte van een partij land.

Bij oude mensen kan men nog, bij het commentaar van een of andere twist, volgende opmerking horen: "Je, hoe ontstaat er ruzie - door een kind, een kicken en een "kantveure". Dit laatste zal dus wel de aanleiding geweest zijn van de meting.

"Kantveure" is een greppel die ontstaat door het ploegen en die tevens dienst doet als scheiding van twee perce-

ten land. Eén ploegsnede (schelle) te ver
en de kantveure ligt op de eigendom van
de geuur. Komt er volgend jaar nog een
ploegsnede bij, dan is er zeker ruzie en
dan wordt de scheidingspaal opgezocht. Be-
staat die niet, dan treedt de landmeter
op.

Op de tekening bemerkt men de
naam "Blocken Acker Straetjen". De oor-
sprong van brokken is beluiken, beloken,
"omsluiten, afboorden". Dit woord vinden
we nog terug in "beloken pasen" en in een
vaak voorkomend toponiem "bulk".

Nederhand werd beloken samenge-
trokken tot blok(k)en. Toen men de beteke-
nis van dit woord niet meer begreep
maakte men er een woord van dat men wel
begreep, nl. brokken.

G. SCHAECK.

+

+

+

VERSLAGEN

Zondag 3 oktober 1971 - Lezing te Vosselare
over "Oude Meubelen" door
A. LOWYCK

Het was voor de voorzitter een waar genoegen de heer A. LOWYCK te mogen begroeten. Niet als een hoogdravend redeenaar, maar als een pittig verteller onderhield de spreker het publiek over "Oude Meubelen". Aan de hand van eigen foto's schetste hij het ontstaan van die meubelen die wij dagelijks gebruiken. Wie zou gedacht hebben dat onze kleerkast oorspronkelijk een uitgeholde boomstam is geweest. Met pittige anekdoten, die - voor zover dit mogelijk was - betrekking hadden op onze streek, vertelde hij hoe een bepaalde houten kist uit Merendree nu ergens in de V.S.A. staat te pronken. Het was dan ook niet verwonderlijk dat enkele leden onmiddellijk na de lezing met vragen klaarzaten. Even gemoedelijk als nauwkeurig kreeg ieder zijn antwoord. Zelfs kwam het gesprek even terecht bij de huwelijksgebruiken van onze voorouders. Misschien zit hier stof in voor een andere lezing.

Ons medelid M. MICHIELS stelde voor deze eerste lezing van het werkjaar 1971-72 zijn zaal(tje) ter beschikking, waar we hem bijzonder voor danken.

J.L.

Zondag 17 oktober 1971 - Herfstwandeling
in Lotenhulle en Poeke, o.l.v.
Juff. BUYSSE

Ondanks het regenachtige weer was de opkomst voor onze Herfstwandeling een groot succes. Aan het kerkportaal verwelkomde E.H. pastoor van Lotenhulle de wandelaars. Uit de geschiedenis van zijn kerk onthouden we dat de vieringtoren van de H.Kruiskerk romaans is. In het begin van de 19de eeuw werden de beuken herbouwd en het grootste deel van het klassicistisch zilverwerk zou verdwenen zijn.

Na een rondgang in de kerk begon de eigenlijke wandeling.

Juff. BUYSSE leidde ons naar het park Duin en Heide. Het kasteel van Poeke, tussen eeuwenoude bomen in herfstkleur, is iets enigs.

Het kasteel, oorspronkelijk een barok verbouwd slot, is omwald. In de 17de eeuw werd het naar Franse smaak (Lodewijk XIV) gewijzigd (links 1671), rechts 1761 (rokoko). De vier hoektorentjes zijn ouder. Het interieur is volledig verdwenen; alleen de sierschouwen en versieringen aan de zoldering getuigen van de smaakvolle 18de eeuwse meubilering.

Door het dorp van Poeke - waar zijn al die bomen nu - trokken de wandelaars over de Poekebeek, langs de achterkant van het park naar café "De Congo". Wat daar gebeurde ligt vast op de gevoelige plaat. De gastvrouwen (wees gerust, ouder dan 70 j.), zorgden voor een folkloristisch einde van deze geslaagde samenkomst.

G.S.

Zondag 21 november 1971 - Lezing met film
te Landegem over "De Kreken in
het noorden van het Meetjesland"
door D. VERSTRAETE

Het leek er aanvankelijk sterk op dat we bij gebrek aan een geschikt lokaal, deze lezing zouden moeten naar een andere gemeente uit het werkgebied verplaatsen. Ons medelid H. COCQUYT redde ons door een goed verwarmd klaslokaal ter beschikking te stellen, waar we hem heel bijzonder voor danken.

Luisteren naar D. VERSTRAETE is een echt plezier. Hij spreekt met liefde en kennis van zaken over zijn streek : de kreken.

Spreker gaf ons een historisch overzicht over de verschillende overstromingen en hun invloed op het landschap. Maar het bleef niet enkel bij de geschiedenis van het landschap. Telkens weer maakte hij uitweidingen over de mensen die er geleefd hebben, hun goede en slechte eigenschappen, de grote en kleine intriges die dorpen deden ontstaan of verdwijnen.

Na de lezing draaide de heer HAERS een film, die hij zelf heeft opgenomen. De film is reeds een 10-tal jaar oud en de kwaliteit van de kleuren was toen nog niet, wat we nu gewoon zijn te zien. Toch vertoont hij uitstekende kwaliteiten. De kineast is erin geslaagd de stemming van de kreken weer te geven. Naar we hopen zal die rust en stilte er nog lang bewaard blijven. Het is maar best dat deze film vertoond wordt in beperkte kring,

bij mensen die de natuur nog willen beschermen en bewaren. Het zou een ramp zijn als ook hier zondagtoeristen hun blikjes, papier en ander vuilnis overal zouden laten rondslingeren of hier met hun draagbare radiotoestellen hun lawaaierige kultuur zouden verspreiden.

J.L.

Zondag 28 november 1971 - Wandeling in Landegem en Merendree, o.l.v. de heren G. SCHAECK en L. STANDAERT.

In samenwerking met enkele andere plaatselijke verenigingen (Davidsfonds, Erasmusgenootschap, Hobbyclub, Studentenclub) vertrok een grote menigte "wandelaars" in het dorp van Landegem. Het was wel een verheugend verschijnsel, dat de kern van verwoede wandelaars deze keer was uitgebreid met veel nieuwelingen, vooral dan jonge mensen.

De inrichters hadden weer eens een nieuw traject gevonden dat naar hun zeggen 8 km bedroeg. Te oordelen naar de vermoeide voeten en benen zullen er wel een paar kilometer tjes bijgekomen zijn. Het weder was aangenaam zodat, bij het begin althans aan een goed tempo kon worden gestapt. In het koutergebied sprak de heer SCHAECK over het begrip "kouter", terwijl de heer STANDAERT nadere uitleg verschafte over de afwatering van die kouter. Roddeltongen beweerden dat op die kouter nogal eens een haasje wordt gestroopt.

Een eerste halte was voorzien in het clubhuis van de studentenclub "De Ruddersloddars". Een lieve studente verklaarde eventjes dit ondoorzichtig woord. Nu was de wandeling ongeveer halfweg.

In een landelijk café op de Heirenthoek te Landegem werden de wandelaars vergast op koffie met koekjes. Hier schenen enkelen uit de groep het op te geven. De moedigsten trokken verder, richting Nevele. Vermoeid werd afscheid genomen op het kerkplein in Landegem.

Tot op de winterwandeling !

J.L.

Zondag 12 december 1971 - Diamontage te Meigem "Meigem 1971" door de heren A. BAUWENS en D. HAUTE-KEETE.

Verscheidene leden van onze heemkundige kring trachten de geschiedenis van hun dorp te achterhalen en ook het huidig patrimonium op dia en film vast te leggen. Dit is trouwens één van de doelstellingen van de heemkundige kring.

Zeer graag vermelden wij deze initiatieven, die tenslotte toch de belangstelling wekken van een groot deel van onze bevolking.

In Hansbeke kregen wij een paar jaar geleden "Hansbeke vroeger en nu" op het scherm, een zeer geslaagde realisatie van onze leden P. DE BOEVER en W. QUINTIJN.

Ons bestuurslid A. JANSSENS van de "Rietgaverstede" bezit reeds geruime tijd filmpjes over allerhande ambachten, oude werktuigen, bakovens, oude huisjes uit de streek van Nevele. Op onze statutaire vergadering in januari a.s. zal hij trouwens een film over de huidige, bedreigde Poekebeek laten zien.

Landegem is reeds aan zijn derde uitgave van "Te voet door Landegem", een produktie van de plaatselijke Hobbyclub, die ook nauw samenwerkt met onze heemkundige kring.

Op zondag 12 december j.l. waren al onze leden uitgenodigd in Meigem, voor de diamontage "Meigem 1971", het resultaat van maandenlange opzoekingen en opnamen door onze leden A. BAUWENS en D. HAUTEKEETE.

Het ontstaan en de verdere ontwikkeling van Meigem is in grote trekken gelijklopend met de andere gemeenten van de Heerlijkheid Nevele. Een perfecte bandopname van A. BAUWENS begeleidde trouwens de mooie dia's, die ons de vroegere tijden moesten evokeren : de ligging van de Poekebeek en de kouters, de oude hoeven, de kerk en de oude pastorij, diverse oude ambachten. Bezat Meigem in de loop der tijden ook vooraanstaande mannen die in en buiten de gemeente een bepaalde rol speelden, dan betaalde het ook zijn tol aan tijdsevolutie.

Alles blijft, dank zij deze bepaalde tak van de heemkunde, bewaard voor de toekomst.

Alle lof gaat naar Meester
A. BAUWENS en naar de fotograaf D.
HAUTEKEETE, die er het mooiste wist uit
te halen.

Met aangepaste muziek werd deze
montage een enig dokument.

Welke gemeente van het Land van
Nevele neemt het volgende initiatief ?

J.V.

+

+

+

BERICHT AAN DE MEDEWERKERS

- Kopij voor de eerste aflevering van ons
Berichtenblad 1972 dient vóór 15 febru-
ari aan de redaktie-sekretaris overhan-
digd te worden.
- De medewerkers worden vriendelijk ver-
zocht hun bijdragen zoveel mogelijk in
getypte vorm in te dienen.

+

+

+

AANKONDIGINGEN

- Op donderdag 8 januari 1972 is er om 20u.30 bestuursvergadering bij de voorzitter J. LUYSSAERT.

- Op zondag 23 januari 1972, om 15 u., houdt onze vereniging haar DERDE STATUTAIRE VERGADERING. Zij vindt ditmaal plaats in de herberg "De Roos", bij de Markt te Nevele.

Agenda

1. Opening.
2. Moreel verslag door de voorzitter.
3. Financieel verslag door de penningmeester.
4. Werking 1972-73.
5. Bestuursverkiezingen.
6. Film van dhr. A. JANSSENS over de thans fel bedreigde Poekebeek.
7. Slotwoord.

Na de vergadering is er gelegenheid om deel te nemen aan een eetmaal met gezellig samenzijn.

Hierover ontvangt elk lid te gelegener tijd een aparte circulaire.

- In februari volgt onze winterwandeling "In het spoor van de Poeselse schaapherder". Hierbij brengen wij een bezoek aan mooie hoekjes in Poesele, Nevele, en Vinkt.

- In maart komt nog een voordracht over een volkskundig onderwerp. Plaats, spreker en titel zijn nog niet bepaald.

- Op zondag 16 april 1972 begeleidt dhr. H. CASSIMAN ons op een lentewandeling door Vosselare en de beide Leernes.

- Het ekstra-nummer met de redevoeringen die werden uitgesproken bij de opening van de letterkundige afdeling van "Rietgaverstede" is nog steeds niet van de pers (sic !). De oorzaak hiervan is dat die publikatie eigenlijk aan het uitgroeien is tot een echt jaarboek, hoofdzakelijk rond de figuur van onze grote Nevelse schrijver Cyriel Buysse. Naast de hierboven vermelde redevoeringen wordt er immers een weinig of niet bekende pennevrucht van die auteur in gepubliceerd : zijn ironische verslagen van de Nevelse gemeenteraadszittingen van 1885! Op die tekstuitgave komt ook een inleiding, waarvan de literaire kant verzorgd wordt door Prof. Dr. A. VAN ELSLANDER van de Rijksuniversiteit te Gent en de sociaal-politieke (het Nevele van 1885) door A. JANSSENS en J. TAELEMAN.

Naar wij hopen wordt het een prettig en gewaardeerd Nieuwjaarskado voor al onze leden !

+

+

+

STREEK-
ARCHIEF BIBLIOTEEK

- Onze bibliotheek werd verrijkt met een zeer waardevol en nuttig werk, vooral voor de leden die zich wensen toe te leggen op de studie van de toponymie in ons gebied :
M. GYSSELING, Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226), II dln., Tongeren, 1960.

- Een andere aanwinst is voor de plaatselijke geschiedenis heel interessant :
F. MICHEM, Vinkt, Kerk en Parochie, Vinkt, 1971.

- De volledige lijst van de ruilabonnementen met andere heemkundige of historische kringen verschijnt in ons volgend "Berichtenblad".

+

+

+

VARIA

- Wie van onze leden heeft belangstelling voor de heemkunde in het aangrenzende Zeeuws-Vlaanderen ?

Graag vermelden we hier alle gegevens over de Heemkundige Kring "West-Zeeuwsch-Vlaanderen".

Het "Mededelingsblad" verschijnt 4 keer per jaar. Om de 2 jaar komt een jaarboek van de pers. De contributie bedraagt F. 6,- per jaar, te storten op "Boerenleenbank" te Sluis, met vermelding: "Heemkundige Kring West-Zeeuwsch-Vlaanderen", postgiro 129682.

- Boekennieuws :

1. Bij de Culturele Kring, Zottegem, verscheen onlangs het jaarboek. Leden die zich bijzonder interesseren voor Egmont kunnen dit Egmont-Jaarboek bestellen bij Johan BALLEGEER, De Meyerstraat 10, 9620 Zottegem.

Prijs : 200 F.

2. In de loop van de maand december 1971 verschijnt het eerste deel van "De Kerkelijke rechtspraak en haar evolutie te Antwerpen, Gent en Mechelen tussen 1570 en 1795" door J. DE BROUWER.

De auteur, die reeds zijn sporen verdiend heeft in kerkelijke geschiedenis, heeft in deze studie uit ongeveer 7000 kerkelijke dagingen en veroordelingen besluiten getrokken omtrent het geloofsleven

en de seksuele moraal bij de bevolking uit het laatste kwart van de 16e eeuw, uit de 17e en 18e eeuw. Het werk bestaat uit twee delen en kost 1800 F (BTW + verzendingskosten inbegrepen). Deel I bevat ca. 600 blz. en deel II, dat in de loop van februari 1972 verschijnt, ruim 800 blz. Het werk kan besteld worden door storting of overschrijving op P.R. 149.79 van Kredietbank, Tielt, met de vermelding "Voor rekening 6679/11071", ook door storting of overschrijving op P.R. 5885.64 van Uitgeverij E. VEYS, Ieperstraat 18, 8880 Tielt.

3. Ons medelid pastoor F. MICHEM publiceerde onlangs "Vinkt, Kerk en Parochie". Het boek telt 90 blz. en is verlicht met 50 foto's of illustraties.

Zoals de auteur in zijn inleiding schrijft moet de lezer het beschouwen als "een bescheiden bijdrage tot betere kennis van het kerkelijk leven van ons heem". Na te hebben gesproken over het kerkgebouw en het meubilair, biedt de auteur een grondig overzicht van het kerkelijk leven zelf. Tenslotte volgt een heel boeiend hoofdstuk over het onderwijs.

Het loont werkelijk de moeite dit boek te lezen. Wie van onze leden belangstelling mocht hebben voor deze studie kan het werk bestellen bij de auteur F. MICHEM, Heerdweg 13, 9806 Vinkt (tel. 09/74.20.30), bij wie ook alle verdere inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

- Wegens ziekte van de redaktie-
sekretaris kan de eerste aflevering van

de rubriek "Nevelse woorden en wendingen" nog niet in deze aflevering gepubliceerd worden.

- Onder de titel "Rietgaverstede, kurieus museum te Nevele", schreef J. DELOOF in "Ons Erfdeel", jg. 14, nr.4, blz. 128, een korte bijdrage over het museum van ons bestuurslid A. JANSSENS. De auteur schrijft dat bij het betreden van de binnenplaats van de schrijnwerkerij twee uiteenlopende gevoelens bij hem opkwamen : "bewondering voor de werkkraft en de vindingrijkheid van de verzamelaar, maar eveneens argwaan omtrent de wetenschappelijke waarde van de gehele opzet". De auteur van het artikel werd oock binnengeleid in het literair museum en hij bewonderde er de handschriften en oude uitgaven van C. Buysse, de zusters Loveling en A.C. Vander Cruysen.

Gelukkig kwam hij na een gesprek met A. JANSSENS over de toekomst van het museum tot betere gevoelens. Nadat de conservator en eigenaar van het museum hem had verzekerd dat hij "geen uitbreiding meer wenst omdat het museum anders niet door één man op dreef gehouden kan worden" verliet J. DELOOF Nevele en zijn "laatste argwaan" was weggeveegd. Het doet deugd te lezen dat de eerste indruk van J. DELOOF niet zijn definitieve indruk is gebleven.

- Onze leden A. BRADT, J. COPPENS en G. SCHAECK werden tot bestuurslid verkozen van het Groencomitee Landegem-Merendree. Ons lid L. STANDAERT werd voorzitter van deze vereniging. We hopen op

een zeer nauwe en vruchtbare samenwerking met het bestuur en de leden van het Groencomites.

AANVULLENDE LEDENLIJST

Op 15 december 1971 telde onze vereniging 138 leden ! De ledenlijst van 1 juni 1971 dient als volgt aangevuld te worden :

Mej. J. Buysse, Knokstraat 12,
9855 Poeke
R. Coppens, Oostveldkouter 29,
9920 Lovendegem
A. Cornelis, Wulfhoek 14,
9850 Nevele
G. De Beul, Stationsstraat 88,
9840 Landegem
G. De Cloet, Nevelestraat 66,
9856 Lotenhulle
A. De Proost, Leopold II-straat 91,
9110 St.-Amandsberg
E. De Smet, Westlaan 8,
9900 Eeklo
A. Dossche, Heerdweg 99,
9806 Vinkt
L. Friant, Halewijnstationstraat 27B,
9810 Drongen
W. Lootens, C. Buyssestraat,
9850 Nevele
W. Neyrinck, Vaartstraat 9,
9920 Lovendegem
R. Nottebaert, Karmstraat 8,
9854 Meigem
H. Panhuysen, Nevelestraat 24,
9842 Hansbeke

R. Rombaut, Grondwetlaan 4,
9110 St.-Amandsberg
J. Schelstraete, Veldeken,
9850 Nevele
Studie- en Documentatiedienst van het
Gemeentekrediet van België,
1000 Brussel
A. Van de Sompel, Nevelestraat 6,
9842 Hansbeke
G. Van Herreweghen, Frans Spaestraat 14,
9000 Gent
A. Van Hoecke, Kasteellaan 13,
9840 Landegem
M. Van de Keere, Ommegangstraat 1,
9842 Hansbeke

ADRESWIJZIGINGEN

R. De Weirdt, Damstraat 26,
9851 Vosselare
R. Hooft, Loveldlaan 5, nr. 19
9880 Aalter

+

+

+

VRAGENBUS

- Wie bezorgt de redactie (p.a. Muizendale 10, 9840 Landegem) woorden en uitdrukkingen die heel typisch zijn voor de streek ? In een van de volgende afleveringen worden zij op hun betekenis, oorsprong en verbreiding onderzocht.

- Wie kent vakkli die een oud beroep uitoefenen dat dreigt te verdwijnen ? We zoeken mensen die bereid zijn vragenlijsten over deze beroepen in te vullen. Namen en adressen worden ingewacht bij J. Luyssaert, Poeldendries 11, 9840 Landegem, tel. 74.60.53.

- De "Simon Stevenstichting" vraagt, waar in ons werkgebied nog vestingwerken of sporen daarvan voorhanden zijn. Onder vestingwerken wordt verstaan : veldschansen, vluchtbergen, linies, stadswallen, stadsgrachten, stadspoorten, stadsmuren, fort en schansen (aangelegd vóór 1914). Inlichtingen worden ingewacht bij J. Luyssaert.

+

+

+

PRO en CONTRA

- Onlangs kregen wij inzage van een mooie brochure die het gemeentebestuur van Nevele voor enige tijd uitgegeven heeft. Daarin bevinden zich : een plan van de gemeente, een stukje geschiedenis van Nevele, algemene inlichtingen (met o.a. nuttige adressen en telefoonnummers) en een toeristische klapper. Een voorbeeld voor de andere gemeenten in het Land van Nevele, indien ze nog niet over zo'n brochure beschikken.

- Dossier "Bedreigde Poekebeek"

In verband met de bedreigde Poekebeek werd door het bestuur van onze heemkundige kring op 4 oktober 1971 een brief gestuurd aan ir. W. LAMBRECHT van de Landelijke Waterdienst te Brugge. In zijn antwoord van 7 oktober 1971 schrijft hij dat "deze rechtekkingen niet altijd dienen gepaard te gaan met de demping van de oude bedding."

Op 27 oktober 1971 werd de vereniging "Natuur- en Stedeschoon" verwittigd. Zij stuurde op 4 november 1971 een brief naar het Ministerie van Openbare Werken, waarin ze aandrang op het behoud van de Poekebeek.

Op 9 november 1971 stuurde "Het Land van Nevele" een brief naar het Ministerie van Openbare Werken, waar nog geen reactie op kwam.

Op 11 november 1971 verzochten we burgemeester J. WANNYN van Nevele zijn politieke steun te geven aan de actie

voor het behoud van de Poekebeek. De burgemeester antwoordde dat ir. W. LAMBRECHT van de Landelijke Waterdienst "beloofde voor te stellen, de specie voortkomende van de nieuw te graven doorsteken van de bochten, niet te gebruiken voor demping van de verlaten beddingen." Dus is er nog hoop !

Op 13 november stuurde de promotor van de Poekebeek-actie A. JANSSENS een brief aan de Minister van Openbare Werken. Een antwoord heeft hij nog niet ontvangen.

+

+

+

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE"

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Poeldendries 11
9840 Landegem
- Ondervoorzitter : A. MARTENS
Koersveldlaan 36
9720 De Pinte
- Sekretaris-
Penningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 Landegem
B.R. 62.79.81
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 Landegem
- Redactie-
sekretaris : J. TAELEMAN
Muizendale
9840 Landegem
- Bestuursleden : A. BAUWENS
Kerkstraat 1
9854 Meigem
- A. JANSSENS
A.C.Vandercruyssen-
straat
9850 Nevele
- R. LEENKNECHT
Rijbroekstraat
9842 Hansbeke
- J. SCHERPEREEL
Dorp
9841 Merendree

Verantwoordelijke uitgever: J. TAELEMAN
Muizendale
9840 Landegem